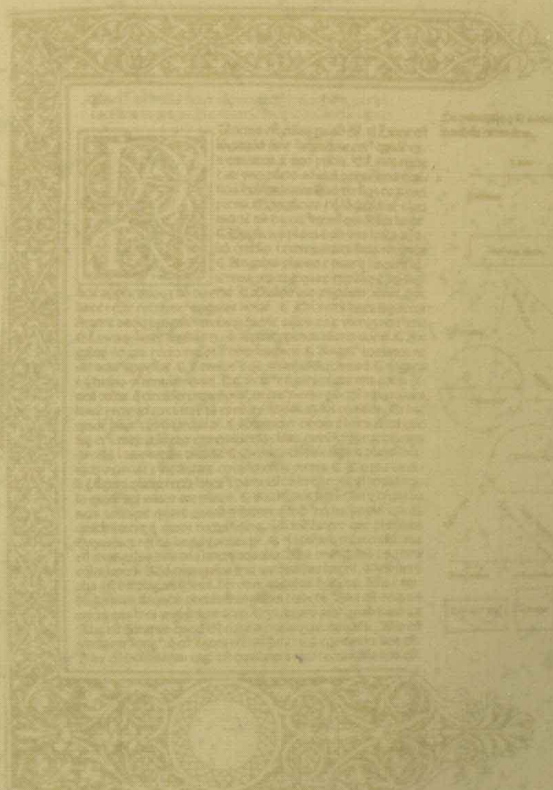

འཇམ་སྒྲིང་གངས་རིག་མཁས་ཅན་རིམ་བྱོན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་ཁུང་བསྐྱུས་ནྣམ་གསལ།

གུ་ཅུ་སྒྲིང་གིས་ཚཱ་སྒྲིག་བྱས།

ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་།

འཛམ་གླིང་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་རིམ་བྱོན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བསྐྱེད་སྐྱོང་གསལ་

ལུ་ཅི་སྤྱི་ལོ་ཙམ་སྤྱི་ལོ་བཟུང་།

ཀན་སུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱོང་ཁང་།

图书在版编目 (CIP) 数据

世界著名数学家简史:藏文/格日吉编著. —兰州:甘肃民族出版社, 2008. 4

ISBN 978-7-5421-1319-1

I. 世... I. 格... II. 数学家—生平事迹—世界—藏语
N. K816.11

中国版本图书馆CIP数据核字 (2008) 第049059号

书 名: 世界著名数学家简史

作 者: 格日吉 编著

责任编辑: 周甲克 益希措姆

封面设计: 格日吉

出 版: 甘肃民族出版社(730030 兰州市南滨河东路520号)

发 行: 甘肃民族出版社发行部(730030 兰州市南滨河东路520号)

印 刷: 西宁民族印刷厂

开 本: 787毫米×1092毫米 1/16 印张: 37.5

字 数: 600千

版 次: 2008年4月第1版 2008年4月第1次印刷

印 数: 1~1 000

书 号: ISBN 978-7-5421-1319-1

定 价: 60.00元 (民文)

甘肃民族出版社图书若有破损、缺页或无文字现象,可直接与本社联系调换。

邮编:730030 地址:兰州市南滨河东路520号

电话:0931—8773261(编辑部 联系人:李青立 E-mail:LiLi295@sohu.com)

电话:0931—8773271(发行部 联系人:葛 慧 E-mail:gsmzgehui3271@tom.com)

版权所有 翻印必究

འཇམ་མིང་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་རིམ་རྒྱན་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་ལུང་བཟུས་ནམ་གསལ།

ཚོམ་པ་ལ། ལུ་ཅ་མྱིད་ཀྱིས་ཚོམ་མྱིག་བྱས།
ཚོམ་མྱིག་འགན་འཁུར་པ། འབྲུག་རྒྱལ་མཁར། ཡེ་ཤེས་མཚོ་མ།
མདུན་ཤོག་མཇེས་རིས་པ། ལུ་ཅ་མྱིད།
དཔེ་ཐུན། ཀན་ལུ་མི་རིགས་དཔེ་ཐུན་ཁང་།
འབྲེམས་ཐེལ། ཀན་ལུ་མི་རིགས་དཔེ་ཐུན་ཁང་།
པར་འདེབས། ཟླ་ལྷེ་མི་རིགས་པར་ཁང་།
དེབ་ཆད། ཉ་མིས787×ཉ་མིས1092 1/16
དཔར་ཤོག 37.5
མིག་གྲངས། 60
པར་ཐེངས། 2008ལོའི་ཟླ4པར་པར་གཞི་དང་པོ་བཞིགས།
དཔར་ཐེངས། 2008ལོའི་ཟླ4པར་པར་ཐེངས་དང་པོ་དཔར།
དཔར་གྲངས། 1~1 000
དཔེ་ཅུགས། ISBN 978-7-5421-1319-1
རིན་ཚང་། མྱར 60.00

པར་དབང་འདི་གར་ཨོད་པས་པར་བཟུས་བཟུབ་ན་ཁྱིམས་ཆད་ཕྱག
(ཤོག་རིས་ཆད་ནོར་སློག་སློག་གང་ཅུང་ཡོད་ཆེ་པར་ཁང་ལ་དྲི་གཏུག་བྱ)

ནང་དོན་མདོར་བཟུས་ངོ་མྲོད།

«འཇམ་གླིང་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏུང་བཟུས་ནམ་གསལ།» བོད་……
འཇམ་གླིང་གི་ནང་ཀུན་ན་སྟན་གསལ་ཆེ་པའི་སྟན་བྱོན་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་༡༩༠༥མི་ཆེད་བསྟོད་ལམ་
དང་། སློབ་གཉེར་བྱེད་ཐབས། རིག་གནས་བཙུན་ཞིབ་གྱི་སྒྲིང་སྟོབས། རིག་གཞུང་གྲུབ་འབྲས་བཅས་གྱི་
ནམ་ཐར་བཀོད་ཡོད།

དཔེ་དེབ་འདི་སྒྱུར་ཚན་རིག་ཚན་ཁག་གཙོ་གཉེར་བྱེད་པའི་སློག་པ་པོ་དང་། སློབ་སྟུ་མཐོ་རིམ་གྲངས་
རིག་ལ་སློབ་སྦྱང་བྱེད་དགོས་པའི་དགོ་སློབ་ནམས་གྱི་བྱར་ལྟའི་དཔེ་དེབ་བྱེད་ཆོག་པར་མ་ཟད། སློབ་འབྲིང་
གི་གྲངས་རིག་དགོ་ཞན་དང་སློབ་མ། སློབ་རྒྱུད་གི་གྲངས་རིག་དགོ་ཞན། ད་ཅུང་གྲངས་རིག་ལ་མོས་……
འདུན་ཡོད་པའི་རྒྱ་ཆེད་སློག་མཁན་ནམས་གྱི་མིག་དབང་གི་ཡུལ་དུ་འང་འགྱུར་ངེས།

ལྷ་ཅུ་མྱིང་ཤེས་ཚུལ་མྱིག་བྱས།

ཚུལ་མྱིག་ཁོངས་མི།

ལྷ་ཅུ་མྱིང་། བསྐྱེད་ནམས་མཚོ། (མཚོ་ལྷ) བཟུ་ཤིས་གཡང་མ།

བསྐྱེད་ནམས་། འཇམ་དབྱངས་མྱིང་། བསྐྱེད་ནམས་དོན་གྲུབ།

བསྐྱེད་ནམས་མཚོ། (མཚོ་ལྷ) དབྱངས་ལེ། དབང་གཤམས་མཚོ།

འཛིན་མྱིང་། ཉ་མཁྱིན་རྒྱལ་མ། རྣལ་མ་རྒྱལ་མ། རྣེང་དཀར་ཆེ་རིང་།

བྱང་རྒྱལ། འབྲུག་རྒྱལ་མཚོ། ལྷ་ལྷང་འཚོ། འཇིགས་བྱེད་ཆེ་རིང་།

དོ་རྩེ་མྱིང་། ཆེ་རིང་རྣལ་མ། གཡང་མོ་མཚོ། ལྷ་ལྷང་དོ་རྩེ།

ལྷ་རྒྱལ་འཁུམ། ལྷ་རྒྱལ་ཆེ་རིང་། བསྐྱེད་པ་དེ་ཆེན། བསྐྱེད་ནམས་ཤིག་འཇིན།

མགོན་པོ། དབྱངས་ཏེ། འབྲུག་པ་རྒྱལ། ཆེ་ཐར་མྱིང་། རྣ་བ་རྣལ་མ།

༩༩ |འགོ་བརྒྱུད།

མོ་རབས་བརྒྱུད་ཅུའི་འགོ་ཙམ་ནས་བརྒྱུད། བོད་ཀྱི་དགེ་སློབ་ནམས་ལ་མཚོ་རིམ་གངས་རིག་དང་།
མཚོ་རིམ་དངོས་ལུགས། མཚོ་རིམ་རྣམ་འགྱུར་སྐད་སློབ་རྒྱུད་བྱེད་པའི་བསྐལ་བ་ཐོབ། གོ་སྐབས་དེས་བོད་
མི་རིགས་ཀྱི་རང་བྱུང་ཚན་རིག་ཚན་ཁག་གི་སློབ་གསོའི་འཕེལ་རྒྱས་ཐད་ལ་སྐུལ་འདེད་བཏང་དང་གཏོང་...
ལུས་ཡོད། བྱད་པར་དུ། མཚོ་རིམ་གངས་རིག་གྱུར་མི་རིགས་སློབ་ལྷ་ཆེན་མོ་འགའ་ན་བོད་དགེ་སློབ་ནམས་
ཀྱི་ཤེས་བྱའི་བརྒྱུད་རྒྱུར་ཡོད་ལ། དེས་སློབ་གསོ་དེར་རབས་ཙམ་ལ་ཁ་ཕྱུགས་པ། སློབ་གསོ་འཛམ་གླིང་
ལ་ཁ་ཕྱུགས་པ། སློབ་གསོ་མ་འོངས་པར་ཁ་ཕྱུགས་པ།” བཅས་ཀྱི་ཁ་ཕྱུགས་པ་གསུམ་གྱི་ཐད་ལ་དགེ་མཚན་
བསྐྱེད་ཡོད་པར་མ་ཟད་འབྲས་བུ་ཡང་གཡུར་དུ་བཟུང་བའི་ཐོག་སློབ་རྒྱུད་བྱེད་བཞིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་། མཐུན་རྒྱུད་བྱེད་པའི་ལམ་ཐུན་གྱི་འཁྱུག་ཐིག་ཉིང་ན། འགག་རྡོ་རབ་དང་རིམ་པས་.....
བཀའ་ཡོད་ལ། དེ་དག་ལས་མཚོ་རིམ་ཚན་རིག་ཚན་ཁག་གི་ཚད་ལྡན་བསྐྱབ་དེབ་གང་མང་ཞིག་བོད་རང་...
སྐད་ཀྱིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་ལུས་ཡོད་པ་ནི་མཚོ་རིམ་སློབ་གསོ་དང་དམའ་རིམ་སློབ་གསོ་འཕེལ་.....
རྒྱས་ཐད་ཀྱི་འགག་རྡོའི་གསལ་གཅིག་རེད། སློབ་ལྷ་སློབ་མ་ནམས་ལ་མཚོན་ན་ལུས་དག་ཅིང་ཚད་དང་ལྡན་...
པའི་མཚོ་རིམ་བསྐྱབ་དེབ་དང་བྱུར་ལྟའི་དཔེ་དེབ་སྣ་ཚོགས་མཁོ་ཞིང་། དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་
ཚད་ལས་ཤེས་བྱའི་མང་གཞི་མཚོར་འདེགས་དང་མ་ལག་འཐུས་རེ་ཚང་། མིག་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་དང་ལུས་ལུས་
རེ་ཚོགས་བཅས་ལྷ་གཏོང་རྒྱ་ནི་ཁོ་ཚོའི་རེ་བ་ཉག་ཅིག་ཡིན་པར་སྐྱེད་ལ། མཐུན་རྒྱུད་དེ་དག་འཛོམ་ཆེ་སློབ་
རྒྱུད་གི་བསྐྱེད་ལམ་ཀྱག་ཀྱིས་ཐོག་ནས་དཀའ་སྤྱད་རྒྱུད་མི་དགོས་པའི་ལམ་རིང་ལྷག་མ་འགའ་ཞིག་གསོ་...
ཚོག་པར་མ་ཟད། སློབ་མ་ནམས་ཀྱི་སློབ་རྒྱུད་གི་འདུན་པ་རེ་ཆེར་འགྲོ་སྲིད་ལ་མཚོར་རྒྱ་ཐོས་རྒྱུར་ལྡན་.....
འགྱུར་གྱིས་བསྐྱེད་ཐུབ།

ཀྱན་སློང་དེ་འདྲའི་གཙང་མའི་གཞིར། ད་ལྟ་འཛམ་གླིང་གངས་རིག་མཁས་ཙམ་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་...
ཁྱུང་བསྐྱེད་ནམས་གསལ་ཞེས་པའི་གངས་རིག་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་དཔེ་དེབ་འདི་ལས་རིགས་མཐུན་ཞིང་
སློ་ཞེས་གཅིག་ལ་ཕྱུགས་པའི་མཐུན་ལྡན་ནམས་ཀྱི་རྒྱུན་སྐར་ལུས་ཐུབ་པ་བྱུང་། དཔེ་དེབ་འདིའི་ཁྱད་ཚོས་
གཙོ་ཤོས་ནི། དང་པོ། གངས་རིག་མཁས་ཙམ་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁྱུང་བསྐྱེད་ཡིན་པས་གོ་བདེ་བ། གཉིས་པ།
སློབ་རྒྱུད་གངས་རིག་བསྐྱབ་དེབ། སློབ་འབྲིང་གངས་རིག་བསྐྱབ་དེབ་དང་མཚོ་འབྲིང་གངས་རིག་བསྐྱབ་.....

དེའི་བཅས་ཀྱི་ཁྲིམ་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པའི་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་ལལ་ཆེར་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེའི་འདིར་ཚུད་ཡོད་པ།
 གཞུམ་པ། མཁས་པའི་དབང་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྤྱད་པར་དང་དོན་སྤྱིར་ལྟན་པའི་འབྲེལ་ཡོད་འདྲ་པར་མང་པོ་
 ཞིག་བཀོད་སྟབས་ཡོད་པ། བཞི་བ། གྲངས་རིག་ནང་དོན་ཁ་ཤས་རིམ་མོན་དོན་གསལ་བྱས་ཡོད་པ། ལྷ་བ།
 གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སྒྲན་མ་མཆིས་པའི་བྱུང་འབྲས་གསལ་བོར་བཀོད་སྟབས་བྱས་ཡོད་པ།
 རྟལ་པ། བོད་ཀྱི་དེང་རབས་གྲངས་རིག་སློབ་གསུང་ལྟར་གྲངས་རིག་ལོ་རྒྱུས་ཐད་ལ་བོད་རང་སྐད་ཀྱིས་འབྲི་
 རྩམ་གནང་མེད་པའི་སྤྱིར་ཆ་བསྐྱངས་པ་བཅས་ཡིན། དེ་ལྟར་ན། ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེའི་འདིའི་དགེ་མཚན་ནི།
 གཅིག་ན། ཚན་རིག་ཚན་ཁག་གཉེར་བའི་དགེ་སློབ་རྣམས་ཀྱི་མིག་རྒྱ་དང་མཐོང་རྒྱ་རྗེ་ཆེར་བསྐྱེད་སྟབས་པ།
 གཉིས་ན། གྲངས་རིག་སློབ་སྦྱང་བྱེད་པའི་དགའ་སྤྱང་འཕེལ་པར་རོགས་རམ་བྱེད་སྟབས་པ། གཞུམ་ན། གྲངས་
 རིག་དོན་སྤྱི། དེའི་བྱེད་ཐབས་དང་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་གོ་བ་གཏིང་ཟབ་ཡོན་པར་རམ་འདེགས་
 བྱེད་སྟབས་པ། བཞི་ན། ཞང་ཅིས། དམའ་རིམ་ཆ་བཅིས། མཐོ་རིམ་ཆ་བཅིས། དམའ་རིམ་དབྱིབས་ཅིས། མཐོ་
 རིམ་དབྱིབས་ཅིས། ཟུར་གཞུམ་རིག་པ། ཆ་སྒྲན་རིག་པ་དང་ཆ་བསགས་རིག་པ། སྤྱི་སྦྱོང་རིག་པ། གྲངས་
 ཀྱི་སྒྲ་བ། རྒྱན་ཆ་སྒྲན་མཉམ་བུ། ཡོ་བའི་ཆ་སྒྲན་མཉམ་བུ། བྱུང་རྟེན་དབྱེ་ཞིབ། ཆོ་འབྱུར་རྟེན་འབྱུར་གྲངས།
 དངོས་ཡོད་རྟེན་འབྱུར་གྲངས། རྒྱ་སྒྲ་བ། གྲངས་རིག་དངོས་ལུགས་མཉམ་བུ་བཅས་ལ་སོགས་པའི་གྲངས་
 རིག་ཚན་ཁག་གཙོ་ཤོས་ཐད་ལ་མཁས་དབང་རྣམས་ཀྱིས་དཀའ་བ་རི་ལྟར་སྦྱང་དེ་བྱས་རྗེས་ཅི་འདྲ་བཞག་
 ཡོད་པར་རྒྱས་ཡོན་བྱེད་སྟབས་པ། བསྐྱབས་སྒོ་ཚན་ཁག་དེ་དག་གི་འདས་ཕྱིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱན་སྒྲུམ་ཚོགས་པ་
 ནི་མ་འོངས་པའི་གྲངས་རིག་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བྱེད་ཀྱི་འབྱུང་རྩ་ཡོན་པའི་དོན་དངོས་དེའང་ཅིག་ཅར་
 རྟོགས་སྟབས་པར་བྱེད། ལྷ་ན། ལོ་རྒྱུས་དཔེ་དེའི་འདིས་སྟོག་པ་པོ་རྣམས་ལ་གྲངས་རིག་འཕེལ་རིམ་ཐད་ནས་
 བག་ཆགས་ཟབ་མོ་ཞིག་འཛོག་སྟབས་པ་ལས་གཞན། ད་རུང་དངོས་ལུགས་རིག་པ། རྩམ་འབྱུར་རིག་པ།
 གནམ་དབྱུང་རིག་པ། སྟོག་རྒྱལ་ཅིས་འཁོར་བཅས་ལ་སོགས་པའི་འཕེལ་རིམ་ཐད་ལ་འང་ཟུར་ནས་རྒྱས་
 ཡོན་ཏུང་ཅམ་བྱེད་སྟབས་པར་གདོན་མི་ཟེ།

«འཛམ་སྤྱིར་གྲངས་རིག་མཁས་ཅན་རིམ་བྱོན་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཏུང་བསྐྱས་རྣམ་གསལ།» ཞེས་པ་འདི་རང་
 ཉིད་གཙོ་བྱས་ནས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས་ཐོག་དེའི་ཁྲིམ་གྱི་རིམ་རྣམས་ཀྱང་འཆོལ་སྤྱད་བྱས། དཔེ་དེའི་འདི་ཚོམ་
 འབྲི་བྱེད་པར་ད་རུང་རྒྱུ་བྱང་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་ཅིས་འཁོར་ཚན་རིག་དང་ཆ་འཕྲིན་བརྗོད་ལས་
 སློབ་སྤྱིར་གྲངས་རིག་རྗེ་ཁག་གི་༡༩༠༠ ན་༡༩༤༥ ལོའི་གྲངས་རིག་དང་གྲངས་རིག་བེད་སྤྱོད་འཛིན་
 ཟུའི་(བོད་རྒྱ་སྐད་གཉིས་)སློབ་གྲྭ་གསར་ཞིག་གྱང་ཞུགས་ཡོད། དེར་བརྟེན། རང་ཉིད་ཀྱིས་དཔེ་དེའི་འདིའི་

འགོ་ཐུ་པར་གསུམ་ལ་དག་བཅོས་དང་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་ཏེ། དམའ་རིམ་གྲངས་རིག་བར་ཆད་དང་། མཐོ་རིམ་གྲངས་རིག་བར་ཆད། དེ་འབྲེལ་གྱི་བསྐྱབ་སྒྲོ་གཞན་དག་གི་བར་ཆད། ད་ཅུང་འབྲེལ་ཡོད་མི་ལྟེན་ཅིང་། སྒྲོ་བ་ལྷ་ཆེ་ཆུང་གི་མིང་དང་ས་གནས་གྱི་མིང་བཅས་ལ་སྐད་སྒྲིག་གི་ཐད་ནས་གཅིག་གྱུར་ཡོང་ཐབས་བྱས་ཡོད་ཀྱང་། རྒྱལ་ལས་ལ་བྲེལ་བའི་ཐོག་མ་རྟོགས་ཡོག་རྟོག་སྐད་སྒྲིག་དབང་གིས་ཀྱང་འཛུགས་ཅུང་འཕྱར་སྤྱད་པས་མ་ཐོན་དཔྱད་ཡངས་པའི་སྒྲིག་པ་པོ་ནམས་གྱིས་དགོངས་འཆར་ལྷག་པར་གནང་རྒྱ་མཐོན།

མཚུགས་མཐར། དཔེ་དེབ་འདིའི་མཚུགས་གི་དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆར་འཁོད་པའི་དཔེ་སྐྱད་ཁང་དང་ཚོམ་པ་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་སྟེང་ཐག་པ་ནས་བྱགས་རྩེ་ཆེ་ལྷ་བ་ཡིན།

ཞེས་ཅུབ་བྱང་མི་རིགས་སྒྲོ་བ་ལྷ་ཆེན་མའི་ཅིས་འཁོར་ཆོན་རིག་དང་ཆ་འཕྲིན་བཟོ་ལས་སྒྲོ་བ་སྤྱིར་གྲངས་རིག་གེ་ཁག་གི་གྱ་རྒྱུད་ནས།

ཕྱི་ལོ་༢༠༠༤ལོའི་ཟླ་༡ཆེས་༡ཉིན་གྲོང་ཁྱིམ་ཆེན་མོ་ལན་གྱ་ནས།

དཀར་ཆག

ཐེ་ལུ་སི(泰勒斯)	(1)
ཐེ་ཐ་གུ་ར་སུ(毕达哥拉斯)	(5)
གུ་ནོ(芝诺)	(15)
ཨན་ཐེ་ཐུན(安蒂丰)	(19)
ཏི་མ་ཁུ་ལན་ཐི(德谟克利特)	(22)
ཐེ་ལ་ཐོ(柏拉图)	(26)
ཨུ་ཏི་ཁི་ས་སུ(欧多克索斯)	(32)
ཨུ་ཅི་ལི་ཏི(欧几里得)	(37)
ཨར་ཁུ་མེ་ཏི(阿基米德)	(44)
ཨ་ཕ་ཕ་ཏི་ཨ་སུ(阿波罗尼奥斯)	(52)
ཁི་ཕ་ཁི་སི(希帕科斯)	(56)
ཏི་རན(海伦)	(58)
མེན་ལ་སུ(梅内劳斯)	(60)
ཐོ་ལ་ཐེ(托勒玫)	(62)
ཏིག་ཐུན་ཐི(丢番图)	(64)
ལིག་ཏིན(刘徽)	(69)
ཕ་ཕ་སི(帕普斯)	(73)
ཁི་ཕ་ཏི་ཡ(希帕蒂娅)	(76)
ཅུ་ཁུང་གི(祖冲之)	(78)
པ་ཡེ་ཁི་སི(博伊西斯)	(80)
ཨ་ཡེ་པ་ཏི(阿耶波多)	(83)
ཐལ་བེ་ཅི་ཏི(波罗门笈多)	(86)

ཏཱ་ལ་ཙི་ཐུ(花拉子米)	(90)
མ་ཏ་བེ་ལ(马哈维拉)	(93)
ཕ་ཇི་ཅ་ལ(婆什迦罗)	(97)
ཟླ་པ་ན་ཆེ(斐波那契)	(101)
ན་ཁི་འོ་ཏན(纳西尔丁)	(106)
ཡང་ཁྱེ(杨辉)	(110)
ཨ་རེ་མེ(奥雷姆)	(115)
ཁ་ཁི(卡西)	(119)
ཐར་ཐ་ལི་ཡ(塔尔塔利亚)	(122)
འེ་ཏ(韦达)	(130)
སུ་ཏི་ས་སུན(斯蒂文)	(134)
ཀ་ལེ་ལ(伽利略)	(139)
ན་ཁེར(纳皮尔)	(142)
ཏི་ཁར(笛卡儿)	(146)
ཁ་བ་ལེ་ལེ(卡瓦列利)	(149)
ཟླེར་མ(费马)	(153)
ཁེ་ཕུ་ལེ(开普勒)	(159)
འོ་ལེ་སུ(沃利斯)	(163)
པ་སི་ཁ(帕斯卡)	(167)
ཏྲི་ས་ཀུན་སུ(惠更斯)	(173)
པ་ལོ(巴罗)	(176)
གུ་ལོ་ས་གུ་ལེ(格雷戈里)	(180)
ཉི་ལུ་ཏུན(牛顿)	(184)
ལེ་ཕུ་ཉི་ཙི(莱布尼茨)	(194)
ལོ་ཨར(罗尔)	(203)

ཅེ་ཁོ་ཕུ་ བེ་ནོ་ལེ(雅科布·伯努利)	(206)
ཏི་མ་མུ(棣莫夫)	(210)
ལོ་ལེ་ཏ(洛必达)	(216)
ཡོ་ཏན་ བེ་ནོ་ལེ(约翰·伯努利)	(220)
ཐའེ་ལོ(泰勒)	(225)
ཏན་ཉིར་ བེ་ནོ་ལེ(丹尼尔·伯努利)	(230)
སུ་ཐི་ལིན(斯特林)	(233)
མེ་ཁི་ལོ་ལིན(麦克劳林)	(237)
ཨ་ལུ་ལ(欧拉)	(243)
ཞིན་ཕུ་སུན(辛普森)	(252)
ཁི་ལོ་ལོ(克莱罗)	(258)
ཏ་ལང་ལེར(达朗贝尔)	(264)
ལ་གུ་རན་གུ(拉格朗日)	(269)
མང་རི(蒙日)	(276)
ལ་ཕུ་ལ་སུ(拉普拉斯)	(279)
ལེ་གུན་ཏི(勒让德)	(286)
ཁ་ནོ(卡诺)	(292)
མུ་ལིས་ལེ(傅里叶)	(297)
ཀའོ་སུ(高斯)	(303)
པོ་སང(泊松)	(312)
པོར་ཆ་ནོ(波尔察诺)	(316)
ཁོ་ཞི(柯西)	(320)
ལོ་པ་ཆེས་མུ་སུ་ཅི(罗巴切夫斯基)	(327)
གུ་རིན(格林)	(331)
ཨ་སུ་ཕུ་ལོ་ལོ་ཆེ་ཅི(奥斯特罗格拉茨基)	(335)

ཉི་ཐེན་(施泰纳)	(339)
ཨ་ཤེར་(阿贝尔)	(343)
པོ་ལ་(波尔约)	(350)
ཡ་ཁུ་ཤུ་(雅可比)	(354)
དིས་ལེ་ཐི་ལེ་(狄利克雷)	(360)
ཏ་ཐུས་ཏུན་(哈密顿)	(365)
ཏི་མོ་ལ་ཀེན་(德·摩尔根)	(370)
ལིག་ཤེར་(刘维尔)	(376)
ལིས་ཏུན་ལན་(李善兰)	(385)
ཀ་ལོ་བ་(伽罗瓦)	(389)
ཤེར་ཁུ་ཐི་ར་ཁུ་(魏尔斯特拉斯)	(394)
ཤུལ་ཨར་(布尔)	(401)
ཐི་ལེ་(凯莱)	(408)
ཨེར་ཐུས་ཐེ་(埃尔米特)	(414)
ཁུ་ཐོ་ཐི་ཁུ་(斯托克斯)	(417)
ལིས་ཐུན་(黎曼)	(422)
ཏི་ཏིག་ཅིན་(戴德金)	(427)
རོ་ཏན་(若尔当)	(431)
ཏ་ཤུ་(达布)	(435)
ཁན་ཐོ་(康托尔)	(438)
ཐི་ལེ་ཡུན་(克莱因)	(443)
ཐི་བ་ལེ་ཐུ་ཁུ་ཁ་ཡ་(科瓦列夫斯卡娅)	(446)
པང་ཅ་ལེ་(庞加莱)	(452)
མར་ཁོ་ཐུ་(马尔科夫)	(456)
ཐེ་ཡ་ནོ་(皮亚诺)	(464)

ཏེ་མེར་མི(希尔伯特)	(468)
མུན་ཁི་ཟུ་ཁི་ཅི(闵科夫斯基)	(474)
ཨ་ཏ་མ(阿达玛)	(481)
ཨ་ལུ(罗素)	(485)
ཀོ་མུ་ཀིན་ཀི(高木贞治)	(489)
སུ་རུར་ཆེ་སུ(斯蒂尔切斯)	(492)
པ་ལེར(博雷尔)	(495)
ལེ་མི་ཀ(勒贝格)	(499)
ཏ་ཏི(哈代)	(505)
ནོ་མུ(诺特)	(512)
ཨ་མིན་ཞོན(鲁滨逊)	(516)
མེ་ཨར(外尔)	(522)
པ་ལེ་ཡ(波利亚)	(526)
ལ་མ་ནོ་ཅིན(拉马努金)	(532)
མེ་ན(维纳)	(538)
སུའུ་པུ་ཆིན(苏步青)	(542)
ཟུང་. རོ་ཡེ་མན(冯·诺伊曼)	(547)
ཏཱ་ཨ་ཀུན(华罗庚)	(552)
ཁུན་ཞིན་མིན(陈省身)	(557)
ཐུ་ལིན(图灵)	(562)
ཀེར་ཟུན་ཏི(盖尔范德)	(566)
ཐུའུ་ཐུན་ཅོན(吴文俊)	(571)
ཁྲིན་ཅིན་རོན(陈景润)	(577)

ཐེ་ཏཱ་ལི (泰勒斯 Thales)

(ཕྱི་ལོ་སྟོན་625—སྟོན་547)

རང་བྱུང་ཚན་རིག་གི་གྲངས་རིག་པ། གནམ་དབྱུང་རིག་པ།

ཐེ་ཏཱ་ལི་ནི་གནམ་པོའི་སྟོན་རིག་གི་གྲངས་རིག་པ་ལས་ཅན་དང་། རང་བྱུང་མཚན་ཉིད་རིག་པ་པ། གནམ་དབྱུང་རིག་པ་པ་བཅས་ཡིན། ཁོང་ཉིད་ཕལ་ཆེར་ཕྱི་ལོ་སྟོན་625ལོར་ཡ་ཞེ་ཡ་རྒྱུད་བའི་(ད་ལྟོ་ཐུར་ཁེ་土耳其)ཏུ་བ་རྒྱུད་ཀྱི་ཡེ་ཨ་ཉི་ཡའི་གྲང་ཁྱེར་ཐུ་ལེ་ཐེ་(Miletus, 米利都)ཏུ་འབྱུངས་ཤིང་། ཕྱི་ལོ་སྟོན་547ལོར་སྟོན་གཤེགས། ཐེ་ཏཱ་ལི་དང་ཐེ་ལ་ཐོ་(柏拉图)སུཊ་གྲ་ལ་ཉི་(苏格拉底)ཨ་རི་སུ་ཐོ་ཐུ་(亚里斯多德)ཐེ་ཐ་གྲ་ར་སུ་(毕达哥拉斯) ཨུ་ཅི་ལེ་ཉི་(欧几里得) ཨར་རྒྱལ་ཉི་(阿基米德) བཅས་ལ་“སྟོན་རིག་གི་……མཛུངས་མི་བརྟན་”ཞེས་བརྗོད་ཅིང་། དེ་ལས་ཐེ་ཏཱ་ལི་ལ་“སྟོན་རིག་གི་ཚན་རིག་ཡབ་ཆེན་”ཞེས་བསྟགས་བརྗོད་ཀྱི་མེ་རྟོག་གཏོར་བཞིན་ཡོད། སྟོན་རིག་གི་ཆེས་སྲ་བའི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་གྲུབ་མཐའ་ལྟེ། ཡེ་ཨ་ཉི་ཡའི་གྲུབ་

མཐའ་(Ionian, 爱奥尼亚学派)ནི་ཁོང་གིས་སྔོན་འབྱེད་བྱས།

ཐེ་ལུ་སི་ནི་ཆོང་པ་འཛོན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ཏེ། སྐྱེན་གཞན་རྒྱུ་ཁོང་གིས་སྤངས་ཐུག་པའི་ཤེས་རབ་ལ་
བརྟེན་ནས་རྒྱ་ནིང་མང་པོ་གསོག་འཛོག་བྱས། ཆོ་སྤངས་རྒྱུ་ལ་སྤྱི་མཐོང་སྤངས་རྒྱུ་དང་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་སྒྲུག་ས།
བཤད་རྒྱུ་ལྟར་ན། ཁོང་གིས་པ་སུས་ཡོན་(巴比伦)དང་ཨེ་ཅིབ་(埃及)ལ་སོགས་ནས་གྲངས་རིག་པ་དང་.....
གནས་དཔུང་རིག་པའི་ཐད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་བསྐབས་རྗེས། ལས་བཅོའི་བྱ་འགུལ་བཅུས་པ་མ་ཟད་གྲངས་རིག་པ་དང་
གནས་དཔུང་རིག་པར་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པ་དང་། ཆོ་མཇུག་ལ་མཆོན་ཉིད་རིག་པར་ཞིབ་འཇུག་བྱས།

ཐེ་ལུ་སི་འི་བྱས་རྗེས་གཙུག་པོ་ནི། རིས་སྔོན་ཞིག་དང་ས་དགོས་ན་རིས་པར་རྒྱ་དེར་ར་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་....
པའི་བསམ་སྒྲོ་དེ་ཡིན་ལ། བསམ་སྒྲོ་དེས་མྱི་རིག་གི་དབྱིབས་ཅིས་སྤྱི་འགྲོས་མ་ལག་དར་སྤེལ་གཏོང་བའི་སྔོན་
ཐོག་མ་ཟླ་བ་རེད། ཐེ་ལུ་སི་འི་སྐྱེ་ཆེ་ཉིལ་པོ་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱ་ལས་ཀྱི་སྤྱི་ལ་ཡང་དག་པའི་རྒྱ་ཆ་དགོན་....
ཡང་། གཤམ་གྱི་རྫོང་གཞི་ལ་ནི་ཐུན་མོང་རྒྱ་ཁས་ལེན་བཞིན་པའི་ཁོང་གི་བྱས་རྗེས་ཡིན།

(1)སྤྱི་དབྱིབས་ཤིག་ཆངས་ཐིག་གིས་འདྲ་མཉམ་གཉིས་

སྒྲུབ་གོས་ཡོད་པ།(རི་མ1)

(2)སྤྱི་མཉམ་བྱུར་གསུམ་དབྱིབས་ཀྱི་ཞབས་བྱུར་གཉིས་

འདྲ་མཆོངས་ཡིན།

(3)དྲང་ཐིག་གཉིས་སན་ཚུན་བསྐྱེད་བ་ཡིན་ན། ཅེ་གཏང་

བྱུར་འདྲ་མཆོངས་ཡིན།

(4)བྱུར་གསུམ་དབྱིབས་གཉིས་ལས། བྱུར་གཉིས་དང་.....

གཏང་མཐའ་གཅིག་སན་ཚུན་འདྲ་མཆོངས་ཡིན་ན། བྱུར་གསུམ་དབྱིབས་དེ་གཉིས་ཡོངས་མཆོངས་ཡིན།

(5)སྤྱི་ཐུང་ཉིད་གི་སྤྱི་མཐའི་བྱུར་ནི་དྲང་བྱུར་ཡིན།

རིས་སྔོན་མཐའ་མ་དེར་མི་རྣམས་ཀྱིས་“ཐེ་ལུ་སི་རིས་སྔོན་”ཞེས་འཛོད།

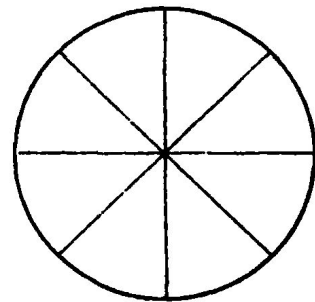
རིས་སྔོན། དྲང་ཐིག་གཉིས་སན་ཚུན་བསྐྱེད་བ་ཡིན་ན། ཅེ་

གཏང་བྱུར་འདྲ་མཆོངས་ཡིན།

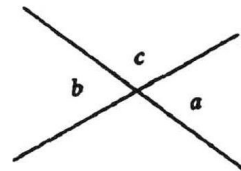
ར་སྤྱོད། (ཐེ་ལུ་སི་རི་ར་སྤྱོད་ཐབས)རི་མ2ལྟར་ན།

$\angle a$ ཡི་ཐོག་ལ་ $\angle c$ བསྐྱེད་ན་སྟོམས་བྱུར་ལ་མཆོངས་པ་དང་།

$\angle b$ ཡི་ཐོག་ལ་ $\angle c$ བསྐྱེད་ན་འདྲ་སྟོམས་བྱུར་ཡིན་ཞིན། $\angle a$ དེ

རི་མ1

རི་མ2

